

GÖTABIBLIOTEKEN

2015

Götabiblioteken i siffror

Götabiblioteken är ett samarbete mellan Regionbibliotek Östergötland, de tretton Östgötakommunerna samt Tranås kommun.

Östergötland och Tranås har tillsammans omkring 459 000 invånare. Av dem är drygt 1 17 000 aktiva låntagare. År 2015 tillkom nära 20 000 nya låntagare

Här finns:

45 folkbibliotek, varav 31 är filialer/närbibliotek
3 bokbussar

Över 200 anställda

Cirka 300 publika datorer

Sammanlagt har Götabiblioteken nära 3 000 000 fysiska besök på biblioteken per år, i snitt blir det över 8 000 besök per dag

Götabiblioteken har:

Cirka 3 000 000 utlån per dag

Över 17 000 e-böcker

153 betalda databaser och nättjänster som låntagarna kan utnyttja, bland annat:

Library Press Display/Pressreader, med cirka 4 000 tidningar och tidskrifter som du kan nå omedelbart. Det är en webbaserad portal, som erbjuder alla, från den vanlige läsaren till forskaren, material från mer än 100 länder på 60 språk.

Mediearkivet som innehåller artiklar från cirka 300 svenska tryckta dagstidningar, tidskrifter och affärspress. Artiklar i pdf-format från Östgöta Correspondenten, Norrköpings Tidningar och Folkbladet finns tillgängliga med tre dagars fördröjning. Extra Östergötland samma dag som utgivning.

Alex med biografiska fakta och presentationer av 5 500 skönlitterära författare, varav cirka en tredjedel är svenska. Där finns även barn- och ungdomsförfattare, deckarförfattare, SF-författare och populärförfattare.

Visste du att:

Götabiblioteken har en mängd besökare på webben och låntagare som bor i andra länder? Många finns i Norden, men andra finns också i bland annat USA, Tyskland, England, Indien och Sydkorea.

Östgöta Taltidning har fler amerikanska än svenska besökare på sina webbsidor.

Efter Startsidan och Mina sidor med lån & reservationer så väljer besökarna Unga berättare på Götabibliotekens webb. Det är 35 procent fler besök än förra året.

Götabiblioteken 2015 ges ut av Regionbibliotek Östergötland

Redaktör: Lena Udd

Layout: Rolf A Olsson

Ansvarig utgivare: Kerstin Olsson

Omslagsbild: Errol Tanriverdi

Tryck: LTAB

ISBN-nummer 978-91-88151-01-8

INLEDARE

Läsvågen – och mycket annat

2015 startade projektet Läsvågen. Redan under sitt första år präglade projektet verksamheten på länets bibliotek: läsning, samtal och cirklar kring läsning och berättelser. Allt från livs levande läsande kaniner till filosofiska caféer.

Läsvågen får ekonomiskt stöd från Kulturrådet och Region Östergötland. Här är några nationella mål från regeringen:

- Läsförmågan ska öka
- Fler ska ta del av både fack- och skönlitteratur
- Kunskap om läsningens betydelse för utbildning, bildning och delaktighet i samhällslivet ska öka.

Barn och unga är prioriterade och särskilt viktigt är det att förbättra läsförmågan hos yngre barn. Bäst görs det genom att skapa läslust, något som är navet i Läsvågen. Dagens unga kommer att läsa och skriva mer i sitt liv än tidigare generationer. Både arbete och privatliv kommer att kräva avancerade former av läs- och skrivkunighet, sägs det i en rapport.

Men biblioteken sysslar med mer än Läsvågen. Att biblioteket finns ”mitt i byn” märktes till exempel tydligt under hösten när det kom många flyktingar. Biblioteken är viktiga mötesplatser med språkcaféer, läxhjälp, sagostunder på olika språk, lättläst-cirklar med mera. Biblioteken är också viktiga för allas möjlighet till delaktighet. Idag förväntas vi betala räkningar på nätet, få medborgerlig information på nätet. Den som hamnar utanför detta hamnar också lätt utanför samhällsdebatten och mister sin förmåga att påverka. Att stötta och öka invånarnas digitala delaktighet är en del i bibliotekens demokratiska uppdrag, ett uppdrag som överhuvudtaget blivit allt viktigare. I Götabiblioteken 2015 kan du också läsa om att ”det råder en viss uppgivenhet i skolbiblioteksfrågan” – en slutsats som dras i en rapport om skolbiblioteken i Östergötland.

Jag har två små önsknings inför 2016. Det ena är att

utbildningschefer och politiker tar tag i skolbiblioteksfrågan så att alla elever får tillgång till skolbibliotek. Det andra är att BVC bjuder in biblioteken till samarbete kring små barns språkutveckling. Det finns en ny broschyr om att läsa och berätta på sitt modersmål på 48 språk! Högst användbart om läslust, berättarglädje och modersmålets betydelse för barns språk och utveckling. Broschyren kan laddas ner från Internationella bibliotekets webb (interbib.se).

Åter till Läsvågen. Genom den hade i slutet av 2015 mer än två tredjedelar av all personal på Götabiblioteken gått kurs i att leda boksamtal. Det ni! Det garanterar nya spännande, roliga, överraskande, välplanerade läs- och litteraturfrämjande insatser. Läs och inspireras, här och nu!

KERSTIN OLSSON

Chef Regionbibliotek Östergötland

Foto: Mjölby bibliotek

Biblioteksteater i Mjölby

Foto: Erol Tanverdi

Götabiblioteken i lokalpressen 2015

LÄSVÅGEN 6

Götabibliotekens gemensamma läsluststrategi

DIGITAL DELAKTIGHET 7

Mer demokrati med digitala mediebusar?

MEDIER 8

Om Götabiblioteken i lokalpressen

MJÖLBY 10

Biblioteksteater lockade femåringar till läsning

LINKÖPING 12

Utmärkelse, växthus och bokmässa

MOTALA 14

Motala läser – mer nu!

NORRKÖPING 18

Bokcirkel för föräldralediga

KINDA 20

Ett bibliotek för alla åldrar

SÖDERKÖPING 22

Något för alla smaker

VALDEMARSVIK 24

Integrationsprojekt på biblioteket

YDRE 26

Återupplivade sagostunder

FINSPÅNG 27

Flytten blev en framgångssaga

VADSTENA 28

Ett år i Läsvågens tecken

BOXHOLM 29

Fyra filosofiska caféer

ÅTVIDABERG 30

Läsvågen med kroppen och knoppen

ÖDESHÖG 31

Hembygd, barn och läsecirklar

TRANÅS 32

När Indien kom till hembygdsrummet

BARNKONVENTIONEN 33

Om barnens rättigheter på biblioteken

TILLGÄNGLIGHET 34

En studieresa med aha-upplevelser

SKOLBIBLIOTEK 36

”En viss uppgivenhet i skolbiblioteksfrågan”

UNGA BERÄTTARE 38

2015 års Unga berättare!

INTEGRATION 39

En reflektion över samhällsorienteringen

En våg av läsning

I januari 2015 antog Götabiblioteken en gemensam läsluststrategi. Den innebär ett utökat samarbete, fokuserat på det läsfrämjande arbetet. Projektet Läsvågen är en del i detta. Det startade 2015 och kommer även att pågå 2016.

Cirkeln som metod

I Läsvågen lyfter vi fram tre områden. Det första är cirkeln som en metod, som kan användas för bokcirklar. Flera bibliotek har under 2015 startat bokcirklar riktat till speciella målgrupper som till exempel föräldrar, barn och demenssjuka. Vi tror att vi kommer att se fler 2016. Men formen cirkel passar inte bara för läsning. Den kan även fungera för skrivande, berättande och litterär gestaltning. Vi vet att just skrivande cirklar är på gång för 2016.

En cirkel, eller samtal om böcker, behöver inte enbart vara i det fysiska rummet utan kan också pågå digitalt.

Det andra området för Läsvågen är just att folkbiblioteken ska utvecklas som mötesplats. Bibliotek och möten kan uppstå på andra platser än där de finns idag, kanske på arbetsplatser, i föreningslokaler eller caféer. En del av detta har prövats 2015, men det kommer mer för 2016 hoppas vi.

Främja demokratin

Det tredje området för Läsvågen är att biblioteken ska ha samarbete och dialog med såväl den enskilda läsaren som offentliga förvaltningar, folkbildningen och civilsamhället för att tillsammans utveckla och driva läs-

främjande aktiviteter. En verklig delaktighet där alla parter bidrar till att utveckla och genomföra läsfrämjande aktiviteter bidrar till att aktiviteterna får bättre genomslag och främjar dessutom demokratin.

Gäller för alla

Gemensamt för dessa tre områden är också målet att ta fram idéer och metoder för att paketera medier i olika format för olika målgrupper och ändamål. Att främja läslust gäller för alla, oavsett behov av stöd för att ta till sig en text eller att skriva den.

Genom att arbeta med delaktighet och dialog, kommunikationsplaner, skrivande och digitalt cirklande utvecklas också bibliotekspersonalens kompetens samtidigt som de får nya verktyg och metoder.

TEXT OCH FOTO:
LILLEMOR ENGHOLM GUY
Regionbibliotek Östergötland

MIK + Digidel = SANT

Regionbiblioteket har fått i uppdrag av bibliotekscheferna att utforma en strategi för Götabibliotekens arbete med den digitala delaktigheten och medie- och informationskunnigheten (MIK). Eftersom områdena hör ihop så starkt beslutade man att göra en gemensam strategi.

Under hösten har utvecklingsledarna Kira Berg och Helena Agnemar besökt folkbiblioteken i kommunerna för att få en bild av hur man arbetar med dessa områden och hur man tänker sig framtiden. Det har också utsetts kontaktpersoner på biblioteken som ska utgöra arbetsgrupp för hur man ska arbeta vidare.

Något som varit ett genomgående önskemål hos de flesta av biblioteken är att man ser ett stort behov av fortbildning, framförallt inom MIK-området. Kunskapen och förmedlandet av information och medier tillhör ju basarbetet för bibliotekspersonalen, men att arbeta med att till exempel förmedla ett källkritiskt tänkande på folkbiblioteken känns mer ovant. Arbetet fortsätter under 2016.

TEXT: HELENA AGNEMAR
Regionbibliotek Östergötland

Mer delaktighet med digitala mediebuskar?

Kan digitala bok- och mediebuskar öka invånarnas delaktighet i den digitala informationsdjungeln? Detta ska Regionbibliotek Östergötland undersöka 2016.

Att öppna hyllorna på biblioteken var ett viktigt steg för att ge människor fri tillgång till kunskap och information, med bokbussar nåddes alltfler allt längre bort. Lika viktigt som det var att öppna hyllorna, lika viktigt är det idag att biblioteken öppnar dörrarna på vid gavel till den digitala världen.

Utveckla tre bussar

Region Östergötland/Regionbiblioteket i Östergötland har i hård konkurrens blivit beviljade medel från Vinnova för en förstudie om digitala mediebuskar på biblioteken i Östergötland under 2016. Syftet med förstudien är att genom kartlägg-

ning, benchmarking och idédesign undersöka möjligheterna att utveckla tre befintliga bokbussar till digitala mediebuskar, samt ta fram ett förslag på hur en regional mediebuss kan utvecklas för att göra fler invånare i Östergötland digitalt delaktiga. Regionbiblioteket är projektägare och projektpartners är Länsstyrelsen i Östergötland, Handikappföreningarna i Östergötland, biblioteken i Motala, Norrköping och Linköping samt Linköpings universitet, genom institutet för datavetenskap och institutionen för ekonomisk och industriell utveckling.

Regionbiblioteket har sedan mitten av 2000-talet koordinerat en mängd olika projekt som handlat om digital delaktighet utifrån ett användarperspektiv.

TEXT: KIRA BERG
Regionbibliotek Östergötland

Götabiblioteken i lokalpressen 2015

En Läs väg, skrivartävlingen Unga berättare, sommarlovsbokklubbar, barnboksveckor med spöken, graffitiprojekt och integration. Litterära stadsvandringar, digital delaktighet, läsandets magi och läshundar. Regnbågsveckor, Boken kommer, internationella veckor och utlåning av svenskar. Inlägg och ställningstagande kring vilken litteratur bibliotek ska ha för utlåning.

Det är några sidor av Götabiblioteken som speglats i lokalpressen under 2015.

En snabb titt bland tidningsurklippen ger en bild av en oanad bredd. Håller biblioteken verkligen på med allt det här? Svaret är ja, allt det här händer på länets bibliotek. Och mycket mer därtill.

En lite mer noggrann läsning av urklippen visar på ett stundtals passionerat engagemang för allas rätt till läsupplevelser, allas rätt till att kunna vara delaktiga.

Ortens hjärta

Urklippen visar också att biblioteken, särskilt i de mindre kommunerna, är ortens hjärta. Det är här det händer saker, om det händer något.

Myten om de stillastående tysta biblioteken är definitivt bara en myt. Och den myten kom upp i hetluften under året, framförallt i den nationella pressen. Det är för stökigt på biblioteken, för mycket aktiviteter – så var det inte förr. Nu kan man ju inte läsa här i lugn och ro, framhöll några. Andra tog upp det ur vinkeln om att det faktiskt förekommer hot och trakasserier mot bibliotekspersonal. Något

som man måste göra något åt, men inte får blanda ihop med bibliotekens aktiviteter. Det är inte samma sak.

I Östergötland fick Norrköpings stadsbibliotek – kommunens största offentliga rum – ha ordningsvakter på grund av problem med bråkiga missbrukare. Något som förstås också togs upp i lokalpressen.

Det demokratiska uppdraget

Götabiblioteken hamnade också i en debatt om högerextremism och yttrandefrihet. Norrköpings Tidningar uppmärksammade nämligen att böcker av den högerextrema bloggerskan med pseudonymen Julia Ceasar fanns hos några bibliotek, och därmed var tillgängliga för utlåning på alla länets bibliotek. Ska de verkligen få finnas i hyllorna, undrade tidningen. Svaret från de samlade bibliotekscheferna blev i korthet: Ja, tryckfrihet och åsiktsfrihet är viktiga för biblioteken. Ibland uppstår dilemman om man ska tillhandahålla vissa böcker eller inte. Biblioteken har även andra ifrågasatta böcker som debatteras i samhället. Det hör till bibliotekens demokratiska uppdrag.

Bibliotekscheferna påpekade också att det år 2016 är 250 år sedan tryckfrihetsförordningen kom. Något som naturligtvis ska uppmärksammas på Götabiblioteken.

Förhoppningsvis kommer detta att synas rejält i 2016 års tidningsurklipp!

TEXT: LENA UDD
Regionbibliotek Östergötland

Biblioteksteater lockade femåringar till läsning

Lusten till läsning kan gå genom – biblioteksteater! Nästan 300 av Mjölby kommuns 5-åringar fick se en uppsättning av Pettson-boken Pannkakstårtan. På scenen stod bibliotekspersonal som laddade för åtta föreställningar i början av november. Det blev nio.

Alla förskolor, föräldrakooperativ och dagbarnvårdare fick en inbjudan som vände sig just till 5-åringar. Nästan 300 barn var anmälda till sagan med mycket sång, musik och upptåg. På begäran blev det även en extra föreställning för särskolan.

Att levandegöra berättandet

Den nystartade Biblioteksteatern ingår i Mjölby biblioteks fleråriga barnsatsning, men också som en del i projektet Läsvågen. Att levandegöra själva berättandet blev Mjölby bidrag på barnsidan i projektet.

Vår tanke var att väcka läslust och nyfikenhet på berättelser, berättar Helene Hjertstedt, projektledare för barnsatsningen. Hon har sedan tidigare goda erfarenheter av att arbeta med Pettson och Findus som tema. Personalgruppen, sedermera Biblioteksteatern, blev eld och lågor när hon presenterade idén våren 2015.

Sommaren 2015 ägnade Helene Hjertstedt åt att skriva manus och i augusti drog repetitionerna igång.

Rekvisitan tillverkades av bibliotekspersonalen, och så har saker tagits med hemifrån, hittats på vindar och i förråd. Scenkläderna har en lokal sömmerska sytt upp.

Kostnaden för projektet har tagits av befintlig budget för barnsatsningen, men medel har även äskats från Läsvågen.

Gav mersmak

Projektet gav mersmak, så det är möjligt att det blir en fortsättning nästa år. Mjölby uppmuntrar nu andra bibliotek att prova på teater som läslust-projekt. Förskolorna uppskattade initiativet och det var jättebra för sammanhållningen i personalgruppen. Alla anser att de utvecklats i den utmaning det var att få fram en berättelse genom sång, skådespeleri och manusskrivande.

Medverkade i Biblioteksteatern gjorde Ann-Catrin Andersson, Emelia Sundblad, Emelie Hedlund, Helene Axelsson, Helene Hjertstedt, Inger Barkman, Jonathan Nordlöv.

TEXT OCH FOTO:
MJÖLBY BIBLIOTEK

Mjölby uppmuntrar nu andra bibliotek att prova på teater som läslust-projekt.

Utmärkelse, växthus och bokmessa

Linköpings stadsbibliotek tilldelades 2015 utmärkelsen Bäst lästa bibliotek av Myndigheten för tillgängliga medier. Priset delas ut till ett bibliotek som på ett förtjänstfullt sätt lyfter fram den lättlästa litteraturen, lättlästa tidningar och lättläst samhällsinformation. Motiveringen lyder:

”Genom ett engagerat, oförtröttligt och mycket målinriktat arbete har Linköpings stadsbibliotek blivit ett fantastiskt föredöme när det gäller att informera om, exponera och sprida lättläst litteratur och andra tillgängliga medier. En mängd olika aktiviteter och ett nära samarbete med andra verksamheter och företrädare för målgrupperna skapar en stor bredd och en stark grund för arbetet. Detta arbete imponerar och det är med stor glädje som vi tilldelar Linköpings stadsbibliotek utmärkelsen”

Priset bestod av ett diplom samt 10 000 kr att använda till läsfrämjande aktiviteter. Den nionde september hade vi en härlig fest med många inbjudna gäster ur målgruppen som behöver medier som kan läsas på olika sätt. MTM:s generaldirektör Roland Esaiasson var här och delade ut priset.

Målmedvetet arbete

Våra tillgänglighetsbibliotekarier Anna Fahlbeck och Kristina Lundwall har målmedvetet fokuserat de senaste åren på att utveckla biblioteket genom den nya avdelningen Läsa på olika sätt. Avdelningen har bland annat talböcker, lättlästa böcker, punktskrift, böcker med stor stil samt medier för den som är ny i Sverige.

Förutom avdelningen ordnas även

Foto: Jessica Andriasson

Bästa lättlästa bibliotek 2015. Linköpings stadsbibliotek har blivit ett fantastiskt föredöme, framhåller Myndigheten för tillgängliga medier i sin motivering.

olika aktiviteter. Det finns bokcirklar med lättlästa böcker för den som vill lära sig svenska, cirklarna kallas ”Lättläst på biblioteket”. I samarbete med logopedstudenter ordnas sago-stunder med tecken som stöd. För den som vill bli högläsare på äldreboende ordnar vi kurs varje termin. På våren ordnas Bokmessa Lättläst, vilken inför 2016 kommer utökas till Bokmässan Läsa på olika sätt och inkludera mer än bara lättlästa medier. På tisdagar mellan kl. 10-14 är det telefoni för talboksläntagare, då Anna och Kristina svarar i telefonen.

Växthuset - för vuxna

I maj invigdes Växthuset på Stifts- och landsbiblioteket. Det är ett rum för olika typer av läsfrämjande aktivi-

Läs och må bra i Växthuset!

teter för vuxna. Exempel på aktiviteter under hösten 2015 är bokcirklar för dem som är nya i Sverige, högläsning för äldre, samt bokcirkeln ”Läs queer” med HBTQ-tema.

Sedan tidigare finns Djungelrummet för barn, men det har saknats ett rum för vuxna. Växthuset ska vara ett rum för läs- och må bra-aktiviteter! Det ligger i anslutning till avdelningen Läsa på olika sätt.

Östergötlands bokmessa

Sedan hösten 2012 arrangeras Östergötlands bokmessa på Stifts- och landsbiblioteket i Linköping. Återigen slogs besöksrekordet, när 3700 besökare deltog i mässan 2015. Bokmässan arrangeras av den ideella föreningen Östergötlands bokmessa med

Besöksrekord på bokmässan!

Foto: Sofie Johansson

Foto: Jessica Andriasson

Tillgänglighetsbibliotekarierna Kristina Lundwall och Anna Fahlbeck har utvecklat biblioteket genom den nya avdelningen Läsa på olika sätt.

syfte att lyfta fram den lokala och närodlade litteraturen. På årets mäs- sa fick besökarna bland annat möta läshunden Ludde, deckarförfattaren Emelie Schepp, Konstscen Östergötland med Christer Fällman samt Mark Levengood.

På mässan deltog aktörer såsom bokförlag, författare, hembygdsföreningar, skrivcoacher, litterära sällskap, bokhandlare, antikvariat, tryckerier m.m.

Läsvågen

Inom projektet Läsvågen har vi i Linköping valt att fokusera på vårt kommunikationsarbete under 2015. Vi har en mängd läsfrämjande aktiviteter som pågår, och för att utveckla dessa har vi sett att vi behöver bli bättre på

Foto: Jessica Andriasson

Nya avdelningen Läsa på olika sätt.

att planera, marknadsföra, utföra och utvärdera det vi gör.

Under 2015 har vår lokala Läsvågen-grupp fördjupat sig i kommunikationsplaner med stöd av Linköpings kommuns kommunikationsavdelning. Arbetsgruppen tog fram kommunikationsplaner för två aktiviteter som ska äga rum 2016, som exempel för övrig personal att utgå ifrån: ”Bokmessa Läsa på olika sätt” samt ”Varens/höstens böcker”. Vi tog även fram en lathund om kommunikationsplaner.

Under 2016 ska all personal på Linköpings stadsbibliotek arbeta med kommunikationsplaner i sin verksamhet, och får då stöd av arbetsgruppen i detta. Som kick-off ordnades en föreläsning i december 2015 med Markus reklambyrå. Föreläsningen följs upp av en workshop i januari 2016 där arbetsgruppen hjälper sina kollegor att komma igång med sina kommunikationsplaner och Läsvågenaktiviteter, med stöd av våra exempelplaner och lathunden.

TEXT: MARIA ENGMAN
Linköpings stadsbibliotek

Spännande sagostund i Malmslätt

Foto: Anette Lundgren

Spännande med Astons stenar.

Vi har haft ett härligt besök av barnen från Fågelboets förskola. Sammanlagt kom tjugotvå barn och fyra pedagoger och lyssnade en dag. Barnen fick krypa genom den röda sagotunneln och på andra sidan möttes de av ett ”stenspår” som ledde fram till sago-ställena.

På golvet låg det en mössa med något i! Vem vågar känna? Alla! I tur och ordning fick de modiga flickorna och pojkarorna sticka ner handen i mössan och känna. Där låg det något hårt och kallt! En sten.

Och bakom kudden hittade vi en bok, Astons stenar av Lotta Gef-fenblad. Aston, mamma och pappa introducerades och därefter gav vi oss in i berättelsen. Det blev samtal och reflektioner om att samla på något. Många kände igen sig i att samla stenar, men framför allt pinnar. Ett barn hade nyligen samlat på is ute på förskolegården. Spännande blev det att höra vad som hände när den bars in på förskolan!

Innan barnen lämnade sagostunden bäddade vi ner stenen med ett varmt och gosigt täcke i en ask. Och där får den ligga och bli varm och skön tills vårsolen kan värma den.

TEXT: ANETTE LUNDGREN
OCH MARTINA HEIMDAL
Linköpings stadsbibliotek

Motala läser – mer nu!

Motala bibliotek inledde 2013 läsprojektet Motala Läser. När nu projektet avslutades vid årsskiftet kan vi konstatera att det har varit tre intensiva och utvecklande år. Det är några delar som vi känner oss speciellt stolta över.

Samarbete med förskolorna

Förskolepedagogerna har genom inspirationsträffar fått nya och fler verktyg för att pedagogiskt arbeta med läsning och texter på olika sätt. Alla förskolor, inklusive friförskolor, har även fått barnböcker att låna ut till föräldrar för högläsning hemma. Under projekttiden har föräldrarna gjort sammanlagt drygt 39 000 lån. Från en enkätundersökning våren 2015 vet vi att hälften av föräldrarna läser i genomsnitt 23 minuter per dag för sina barn. Förskolorna ska numera i sina arbetsplaner beskriva hur de planerar att arbeta med läsning.

Samarbete med grundskolorna

Skolbibliotekarier och pedagoger har samarbetat i skolorna med lokala läsprojekt. Parallellt har skolbibliotekarierna och pedagogerna haft studiecirkel om hur man förbättrar läsförståelse och utvecklar samverkan. De lokala projekten presenterades vid ett event våren 2014. Sedan januari 2015 finns en handlingsplan för hur skolbibliotek och skola ska samverka i Motala kommun.

Ökad medvetenhet

Förskolepedagoger, lärare, barn- och skolbibliotekarier har i utvärderingar vittnat om att de förvisso var medvetna om hur viktigt det är med läsning. Men projektet har gjort dem än mer medvetna och har satt

Nu har Läsvågen levererat 28 böcker som en gåva till högstadieungdomarna på Charlottensborgs fritidsgård. Keaven och Haben, båda 14 år, kastade sig över var sin bok!

igång samtal om läsning på den egna arbetsplatsen. Vi har inte kunnat utläsa några effekter av projektet i de nationella proven. Vid utvärderingen av de lokala skolprojekten våren 2014 meddelade dock flera lärare att de

noterade ökat intresse för läsning och bättre läsförståelse hos eleverna. Även förskolepedagogerna har beskrivit ökat intresse för läsning hos barn.

Klara, färdiga – läs!

Parallellt med Motala Läser genomförde vi från januari 2014 till augusti 2015 ett läsprojekt för idrottsföreningar i Motala kommun. Projektet Motala Läser Idrott genomfördes i samarbete med Sisu Idrottsutbildarna och Östergötlands Idrottsförening. Vi har genom projektet haft bokläsning tillsammans med åtta idrottsföreningar. I några fall läste även föräldrarna till barnen och ungdomarna i föreningen. Vi har även haft samtal om läsning och böcker med drygt 800 barn och ungdomar på olika sommarläger och sommaraktiviteter. Effekterna blev inte så långtgående som vi planerat, men samarbetet har varit mycket givande. Det handlar mer om att hitta ytterligare sätt att främja läsning i detta sammanhang.

Förstärkt programverksamhet

För folkbiblioteket har projektet lett till att programverksamheten har förstärkts. Det finns sedan 2014 återkommande föreläsningar där mer eller mindre kända personer presenterar olika ämnen som tilltalar olika personer. På så sätt hittar nya målgrupper till biblioteket. Sen hösten 2015 finns det en utsedd grupp på folkbiblioteket som ansvarar för fortsatt läslustarbete i Motala. Projektet må vara slut, men läslustarbetet lever vidare.

TEXT OCH FOTO:
LILLEMOR ENGHOLM GUY
Motala bibliotek

En kväll med Nobel

Folk reagerar bra på högläsning, säger Maria Gottberg, bibliotekarie och ansvarig för det läsfrämjande arbetet på Motala bibliotek.

Det visade sig vara sant den 9 december, dagen före Nobeldagen.

Vi var fyra läsfantaster som denna kväll radade upp oss på en liten scen i Motala bibliotek för att under ett par timmar högläsa ur nio Nobelpristagares verk. Därtill bjöds på lyxfika i pausen; snittar, chokladpraliner, alkoholfritt bubbel och kaffe.

Cirka 20 personer utgjorde publik i hörsalen, varav fyra faktiskt var män. Och visst var reaktionerna bra. Man lyssnade mycket uppmärksamt, fällde till och med en och annan kommentar mellan varven och stannade länge efteråt och samtalade.

Stark start

Vi fyra hade alla fått välja vad vi ville läsa. Själv bestämde jag mig direkt för Harry Martinsons dikter, som jag alltid har tyckt om att just högläsa. Och en kvinnlig pristagare ville jag också ha med. Det blev novellmästaren Alice Munro. Och naturligtvis måste 2015 års pristagare också presenteras, Svetlana Aleksijevitj. Jag valde ett av-

Artikelförfattaren Per Carlsson flankerad av högläsande bibliotekarier, från vänster Mia Norstedt, Ellinor Krutholm och Maria Gottberg.

snitt ur hennes starka Zinkpojkar, om Rysslands krig i Afghanistan.

Kollegerna Maria, Mia och Ellinor hade valt Selma Lagerlöf (en stark start med inledningen av Gösta Berlings saga), Tomas Tranströmer, Mario Vargas Llosa, Wislawa Szymborska, William Golding och Toni Morrison.

Ordälskare

Medan skymningen sänkte sig över Vätterns vatten utanför de stora fönstren projicerades Nobelprismblemets med Alfred Nobel själv på väggen bakom oss och så kunde läsningen börja.

Att sitta bredvid den som högläser ur William Goldings tämligen

råa skildring Flugornas herre, vänta på sin tur, och sedan försöka göra Martinsons andlöst vackra naturpoesi rättvisa är en mycket speciell upplevelse. Som bokälskare är man ju också oftast en ordälskare. Att högt få uttala de vackraste orden och formuleringarna inför en skara som verkligen lyssnar ger ett slags nervös mersmak. Både hos den som läser och säkert också hos den som lyssnar. Som högläsare får man ju dessutom utlopp för sin oftast förnekade lust att framträda på en scen...

Öka intresset

Efter fikapausen med mingel och bubbel passade det bra att ta del av Aleksijevitjs uppfordrande texter. ➤

Läsvågen i Motala

”Kväll med Nobel” i Motala bibliotek var ett arrangemang inom ramen för Läsvågen, Götabibliotekens gemensamma projekt för läslust och eget skrivande.

• Under 2016 kommer Motalabiblioteket att utveckla verksamheten med läsbud inom gruppbestäder och äldreomsorg. Under hösten 2015 ut-

bildades ett 20-tal läsbud, som ser till att brukarna får tillgång till medier, stimulerar till läsning och skrivande genom högläsning, gruppbesök på biblioteket med mera.

• Försöken att nå nysvenskar med små barn ska intensifieras. En förstudie i invandrarföreningarna i Motala har genomförts.

• Bokbussen ska användas för uppsökande verksamhet i vissa prioriterade områden i Motala, där de flesta nysvenskar är bosatta.

• Världspoesidagen den 21 mars kommer att uppmärksammas med ett lokalt arrangemang i Motala, eventuellt också världsbokdagen den 23 april.

... Kväll med Nobel

- ”Ett monument över lidande och mod i vår tid”, som en del av prismotiveringen löd.

– Folk är nyfikna på Nobelpristagarna, även om inte alla självklart läser dem, säger Maria Gottberg på Motala bibliotek.

– Den som högläser sätter ju dessutom en personlig prägel på texterna och det kan öka intresset för att läsa vidare själv. Det var det vi ville uppnå med ’Kväll med Nobel’.

Maria Gottberg hoppas på en fortsättning.

– Det här är mina favoritarrangemang. Det är så enkelt och ändå så effektivt som läsfrämjande inslag i biblioteket.

Berikar tillvaron

Att nå vuxna i det läsfrämjande arbetet tror Maria är precis lika viktigt som att nå barn, unga, personer med funktionsnedsättning och nya svenskar, som är de naturliga målgrupperna.

– Bokläsning berikar ju tillvaron för oss alla. Och gamla människor som läser behåller ju sina kognitiva förmågor bättre än de som inte läser alls.

Högläsning är helt säkert ett läsfrämjande inslag som kunde vara ett återkommande evenemang på biblioteken. Själv njöt jag av kvällen, och det lär finnas fler, både biblioteksanställda och låntagare, som gärna ställer upp och läser ur sina favoriter.

Och det blev till och med ett extranummer den där kvällen i december 2015: förordet ur Svetlana Aleksijevitjs Zinkpojkar.

TEXT: PER CARLSSON,
FOTO: LILLEMOR ENGHOLM GUY
Motala bibliotek

Förstudie om läsaktiviteter för invandrarfamiljer

Hur når vi invandrarfamiljer med små barn? Kan bokbussen användas i uppsökande syfte för att nå ut till barnfamiljer i Motalas mångspråkiga bostadsområden?

Motala läser vidare. Det är förhoppningen efter att det treåriga projektet Motala läser nu har avslutats. Som en del i projektets slutskede har vi låtit göra en förstudie om hur vi skulle kunna utveckla det läsfrämjande arbetet gentemot barnfamiljer med utländsk bakgrund. En förstudie som kommunledningen hjälpte till att finansiera.

Alexandra White, som gjorde förstudien, tycker att hon lärde sig mycket och fick många nya insikter t.ex. att Motala är en mer segregerad stad än hon trodde.

Motala kommun har en relativt hög andel invandrare, och liksom i många andra städer är det vissa bostadsområden som har blivit mångspråkiga.

Motala har inga stadsdelsbibliotek, det finns bara ett stadsbibliotek, beläget i stadens centrum. Utöver det finns en bokbuss, som framför allt åker ut till landsbygden.

Till stadsbiblioteket söker sig många nyanlända och personer med utländsk bakgrund, men inte så många invandrarfamiljer med små barn. Hur kan vi nå dessa familjer? Ska vi ordna sagostunder på andra språk, babycaféer där man tränar svenska, musiksagor, rim och ramor? Kan bokbussen användas i uppsökande syfte för att nå ut till bostadsområden med många invandrarfamiljer? Hur ser behoven ut?

Segregerad stad

Alexandra White, utbildad hälsovetare och projektledare, tog sig an uppdraget att göra förstudien under hösten. Tanken var att hon bland annat skulle intervjua några invandrarfamiljer för att höra vad de efterfrågar. Det visade sig vara ganska svårt. Alexandra, som själv bor i Motala, fick upp ögonen för hur dåligt integrerad staden är och att människor lever otroligt segregerat trots att många säger sig vara öppna för att ta emot nya svenskar.

– Jag hade lite svårt att finna bra och direkta vägar för att intervjua familjer. Oftast träffade jag vuxna och barn separat, berättar Alexandra, som bland annat intervjuade alla modersmållärare som undervisar i arabiska, somaliska och tigrinja. I samband med det fick hon även tillfälle att

Många vuxna söker sig till språkcaféet på Motala bibliotek, men det finns också behov av språkcafé för barn i åldern 12-18 år, enligt den förstudie som gjorts.

intervjua eleverna som fick modersmålsundervisning.

Eleverna som var i åldern 7-12 år önskade sig både sagostunder och högläsning av sagor på deras modersmål, men också läsgrupper som hålls i bokcirkelform på svenska. De barn som kände till bokbussen tyckte det skulle vara roligt om den kunde besöka deras bostadsområde oftare. Men det fanns också barn som kunde tänka sig att delta i läsaktiviteter på stadsbiblioteket.

Språkcafé för äldre barn

Alexandra intervjuade även lärarna som ansvarar för förberedelseklasser-

na, och de efterlyste bokcirkel både på modersmål och svenska för de lite äldre barnen (12-18 år), och då helst i skolans bibliotek, eftersom eleverna bor utspridda i samhället och det kan vara svårt att samla dem annars. Språkcafé för barn i högstadietåldern, antingen på skolbiblioteket eller på stadsbiblioteket, sågs också som ett behov.

Positivt med sagostunder

Intervjuer har också gjorts med förskolepersonal, BVC och öppna förskolan i de aktuella bostadsområdena. Även med representanter för några invandrarföreningar, och med

personalen på kommunens arbetsmarknadsenhet samt med företrädare för det kommunala bostadsbolaget och hyresgästföreningen.

Genomgående är man positiv till idén med sagostunder och läsgrupper på andra språk, och många tror också på att använda bokbussen för att nå ut till bostadsområdena. Både bostadsbolaget och hyresgästföreningen vill gärna samarbeta om ett sådant läsprogram.

TEXT OCH FOTO:
BIRGITTA HELLMAN MAGNUSSON
Motala bibliotek

Bokcirkel för föräldralediga

Jag jobbar på barnavdelningen och tycker det är jätteroligt med barn och ungdomar och deras läsande och språkutveckling. Men jag kände även att det skulle vara roligt att ha en aktivitet som riktar sig till vuxna. De vuxna jag siktade in mig på var dem som besöker just barnavdelningen, alltså föräldrar. Jag vet själv att det som småbarnsförälder kan vara roligt med en aktivitet som riktar sig till mig som vuxen, men där barnet ändå är tillåtet och inte behöver uteslutas.

Romaner och föräldraskap

I Bokcirkeln för föräldralediga ses vi en gång i månaden. Vi läser en roman till varje tillfälle och diskuterar den medan vi fikar, så i grunden är den som en helt vanlig bokcirkel. Men det deltagarna har gemensamt är ju att de är småbarnsföräldrar. Vi läser även en, eller delar av en, bok om föräldraskap. Det kan handla om barnets utveckling, hur man säger nej, hur man kan se på uppfostran eller hur spädbarnsmassage går till.

Jag brukar även tipsa om bra böcker att börja med för de allra minsta barnen, eller bara ta med alldeles nyinköpta pekböcker så att cirkeldeltagarna får första tjing.

Barnen är med vid våra träffar, de

brukar sova i vagnen, äta eller sitta med i knät. Ibland går någon undan för att byta en blöja, eller så avbryter vi diskussionen för att lyssna på ett litet joller.

Som en liten föräldragrupp

En utmaning är att hitta romaner som vi kan läsa. De behöver inte vara tunna eller lättlästa, de som är med

i cirkeln är läsande människor. Men det är alltid bra att ta hänsyn till att lästiden för de flesta föräldrar inte är speciellt sammanhängande. Det innebär att böcker med ett bra driv och hyfsat mycket handling är att föredra, så att det hinner hända något vid varje litet lästillfälle som bjuds mellan amning och nattvak. Många föredrar att lyssna på boken så den bör finnas att låna som e-ljudbok.

Inte bara om föräldraskap

Böckerna behöver dock inte handla om föräldraskap eller sådana närliggande ämnen, det är även roligt att diskutera något helt annat. Ibland har jag smugit iväg från träffarna när de är slut enligt tidsbokningen, och då har deltagarna suttit kvar och pratat om förskolor och barnvänliga bostadsområden. På det sättet är cirkeln även som en liten föräldragrupp.

Nu ser jag fram emot en ny säsong med träffar och till första tillfället läser vi Martina Haags roman Det är något som inte stämmer. Den har en tendens att röra upp starka känslor så den ska bli rolig att diskutera!

TEXT: KLARA DANIELSSON
Norrköpings stadsbibliotek

Bibliotek i ett demensvänligare samhälle

Under 2015 deltog Norrköpings stadsbibliotek i projektet ”Möten med litteratur”, riktat till hemmaboende personer med demens och deras anhöriga. Det är ett nationellt projekt, initierat av Regionbibliotek Stockholm i samarbete med Svenskt Demenscentrum och Demensförbundet. Projektet har finansierats av Kulturrådet och syftar till att inspirera och stödja bibliotek att bidra till ett demensvänligt samhälle.

Trevligt att göra tillsammans

Norrköping var ett av nio bibliotek som deltog i projektet. Efter ett möte med en anhörigkonsultent och ett läsombud som arbetar på dagverksamhet för personer med demens bestämdes att vi skulle satsa på att bjuda in till bokcafé på biblioteket.

Vi kom överens om att vi ville ha en aktivitet som vände sig både till den demenssjuke och den anhörige, en trevlig sak att göra tillsammans. Fem träffar planerades och vi informerade via affischer, bibliotekets hemsida och facebooksidan, demensföreningens hemsida och framförallt via Anhörig- och kunskapscentrum.

Bibliotekets Wadströmsrum blev under fem torsdagseftermiddagar

platsen för Möten med litteratur. Det är viktigt med en lugn miljö och att det inte är för många i gruppen. Som mest var vi nio personer, inklusive anhörigkonsultent och jag. Vi försökte ha lite olika teman på bokcaféerna.

Första träffen ägnade vi mycket

tid åt deltagarnas bakgrund, varifrån de kom, intressen och erfarenheter. Jag pratade om tankarna bakom projektet samt vad biblioteket kan erbjuda i form av anpassade medier, programverksamhet, handledning med mera. Jag hade också ett kort bokprat om några böcker om demens, både fack- och skönlitteratur. Vi fikade med hembakt och avslutade med att jag läste högt ur Mark Levengoods Rosor min kära, bara rosor. De andra träffarna bestod bland annat av filmvisning plus samtal: Agneta Ingbergs film om att leva med Alzheimer. Landskapsblommor och landskapsrätter – deltagarna kom från spridda delar av Sverige. Titta

och minnas i nostalgiböcker – Annika Tribergs böcker med mycket bilder, tema skola, skolplanscher, kläder – slamkrypare, mamelucker. Bröllop – boken Vintagebröllop plus minnen från egna bröllop och bröllopsresor. På alla träffarna hade vi genomgående punkterna fika, bokprat och högläsning. Det var mycket uppskattat. Många skratt vid högläsningen – Rosor min kära, bara rosor och igenkännande när vi tittade på bilderna i nostalgiböckerna. Några kommentarer från deltagarna var:

”Oh, vad trevligt. Det här skulle jag vilja göra varje vecka.”, ”Skönt att prata med andra som har samma sjukdom”, ”Inte för stor grupp”, ”Viktigt att få skratta”.

Vi jobbar vidare

Ett extra julbokcafé strax före jul fick sätta kommatecken – inte punkt – för Möten med litteratur i Norrköping. Med förhoppning om att 2016 kommer att innebära ännu mera möten med litteratur, i form av bokcaféer och andra former jobbar vi vidare mot tillgängligare och demensvänligare bibliotek i hela Göta. Eller hur?

TEXT: INGELA KARLSSON,
Norrköpings stadsbibliotek

Böcker som bio

På Vilbergens bibliotek har vi i samband med Läsvägen arbetat med ett koncept som vi kallat för bilderboksbio.

Bilderboksbio innebär att vi läser en bilderbok (eller två) högt för barnen samtidigt som vi visar bilderna ur boken som ett bildspel på storbild med hjälp av projektor.

Vi tycker att det har fungerat bra och varit roligt! Det lockar barnen med något lite annorlunda, och det gör det verkligen enklare att läsa en bilderbok för en större grupp barn, eftersom alla barnen kan se bilderna bra.

Vi har också försökt skapa lite mysig biokänsla i rummet genom att

mörklägga och använda textilier som utsmyckning. Barnen har också fått egna biljetter som vi sedan klippt vid ingången till vår ”salong”, en detalj som vi tror att barnen uppskattat. Efter bilderboksbio har barnen som en ”gästbok” fått tillverka ett flaggspele som vi hängt upp i taket.

Under hösten 2015 bjöd vi in

femåringarna på alla förskolor i vårt närområde och sammanlagt cirka 100 barn har nu varit på bilderboksbio hos oss – så i taket på vår barnavdelning hänger nu många färgglada flaggor som de har tillverkat!

Under barnboksveckan prövade vi också med ”Lilla Spöket Laban” och det föll väl ut.

Vi har förstätt att flera andra bibliotek nu har prövat eller är intresserade av idén, vilket vi tycker är jättekull! Vi ser det som en rolig utveckling av den traditionella sagostunden som vi tror att barnen tycker är extra spännande.

Det är också enkelt att genomföra om man bara har tillgång till en scanner och PowerPoint. Vi har också

varit noga med att för säkerhets skull inhämta tillstånd för aktiviteten från aktuella förlag.

TEXT: JENNY THUNHOLM
OCH LENA WASTESSON
Vilbergens bibliotek

Ett bibliotek för alla åldrar

Under året har Kinda Bibliotek haft flera olika projekt och aktiviteter igång för att nå olika grupper av låntagare. Läsvägen har gett oss många nya idéer hur man kan jobba för att främja läsningen på olika sätt.

Några exempel:

Babybokstunder

Vi har genomfört babybokstunder i två olika varianter. Detta har skett i samarbete med familjecentralerna i Rimforsa och Kisa. I Rimforsa var fokus på läsning - rim, ramsor, sång och bok - för de allra minsta. I Kisa låg fokus på föräldrar (främst mammor) med annat modersmål än svenska. Bägge aktiviteter var oerhört uppskattade och kommer att fortsätta i någon form, både i Kisa och Rimforsa.

Bokpåsar på alla förskolor

På alla förskolor finns sedan några år påsar med böcker som föräldrarna kan låna hem. Förnyelse och byte av bokinhålllet görs vid terminsskifte, då trasiga böcker kasseras och en hel del påsar också måste bytas ut. Under hösten fick även en del förskolor påsar med vuxenböcker, dessa har dock inte lånats ut i samma utsträckning som barnpåsarna, men vi fortsätter med dem och troligen blir det fler vuxenpåsar under 2016.

"After dagis"

Tillsammans med Kulturskolan och kultursekreterare har vi arrangerat "after dagis" en eftermiddag per må-

nad, på alla våra tre bibliotek. Det har varit en mängd olika aktiviteter, bland annat beroende på årstid. Vi har velat välkomna barn och föräldrar till en rolig och avspänd stund på biblioteket och visa biblioteket som mötesplats och ett trevligt ställe att vara på. Musiksagor, pyssel och semmelbakning har stått på programmet.

Barnens dag på torget

Varje sommar under juli månad är det full aktivitet på fredagarna på Kisa Torg. En av fredagarna är barnens dag. Biblioteket flyttade då ut en del av sin verksamhet till torget, där barnen kunde rita och pärla. Vid två fasta klockslag hade vi även en liten sagostund.

Sommarboken

Sommarboken är en tävling som ska stimulera barn att läsa under sommarlovet. I år hade vi fotbollsspelarna Kristian "Pligg" Bergström och Henrik "Fimpen" Gustafsson från Åtvidabergs FF som dragplåster och läsande förebilder. (Bägge bor i Kinda och besöker regelbundet biblioteket.) Barnen skulle läsa så många böcker som möjligt, och sedan skulle fotbollsspelarna försöka trixa med bollen fler gånger än antalet lästa böcker. Barnen vann! De läste 560 böcker och "Pligg" lyckades bara trixa till strax över 500.

Må bra med böcker

I höstas deltog Kinda bibliotek i Region Östergötlands projekt Må Bra

Med Kultur. Där kan vårdragare bli ordinerade en kulturaktivitet av sin läkare eller kurator, för att öka sitt välbefinnande.

I Kisa deltog visserligen bara två personer i läsecirkeln Må Bra Med Böcker, men för dessa två personer betydde boksamtalen mycket. Vi läste bland annat Astrid Lindgren-biografin Denna dag – ett liv, som kombinerades med ett besök på Astrid Lindgrens Näs i Vimmerby.

Må Bra Med Böcker fortsätter även under 2016.

Afternoontea med boktips

Under några tillfällen har personalen anordnat "afternoon tea" med boktips på både biblioteken och ett lokalt café. Dessa har, med något undantag, varit välbesökta och uppskattade. Ett bra tillfälle för personalen att under anspråkslösa former presentera sina läsfavoriter. Vi kommer att fortsätta

med detta även under 2016 och även bjuda in oss till olika föreningar och sammanhang och prata böcker.

Boken kommer

Under hösten startade vi upp Boken kommer-verksamhet. Detta har bara funnits en kortare period under 1990-talet, men efter att vi infört utlånings- och återlämningsautomater i Kisa så tyckte vi det var läge att återinföra denna service för dem som

inte själva kan ta sig till biblioteket. I dagsläget har ett 15-tal personer nappat. Den positiva responsen är stor och många behöver inte längre förlita sig på att någon bekant eller familjemedlem skall bära hem böcker åt dem.

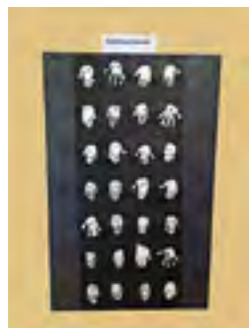
TEXT OCH FOTO:

DEN GLADA PERSONALEN
Kinda bibliotek

Något för alla smaker

En lyxig pytt i panna av olika aktiviteter. Så kan man beskriva 2015. Eller förresten, pytt i panna låter lite trist, även om den är lyxig. Låt oss kalla aktiviteterna under året för en smågodispåse med något för alla smaker i stället. Sött, salt, surt och ett par riktigt goda praliner.

Våren inleddes med Sagoverkstad där barn tillsammans med dramapedagogen Sofia fick lära sig att hitta på egna berättelser och pröva att

använda kroppen och rösten för att göra sagans figurer levande. Kursen, som var vid fyra tillfällen, blev snabbt fulltecknad och överraskande nog hörde flera vuxna av sig som var intresserade av muntligt berättande! Kanske något även för 2016.

Dikter bland köttbullar

Världsbokdagen tillbringade vi på ICA. Vi packade en vepa, broschyrer och några stora påsar fruktkarameller och pratade läsning, e-böcker och bibliotek med handlande besökare. Många stannade och pratade en stund även om e-böckerna inte stod så högt i kurs - den gamla hederliga pappersboken är fortfarande mångas absoluta favorit. Under eftermiddagen hade vi också engagerat Söderköpingsförfattaren Marianne Wik som läste sina dikter och berättade på "oen öschött-ska". Ett uppskattat och oväntat

inslag bland köttbullar, toarullar och tålmodigt köande till kassorna.

Till sommaren bokades nio författare för Bondens bokhylla. Biblioteket är en av flera arrangörer och i år firade arrangementet hela tio år! Kokboks-författaren Monika Ahlberg inledde med inspirerande prat och god mat, den oändligt populära Louise Hoffsten avrundade.

Quiz och filosofi

I tre år har vi i samarbete med Café Stinsen ordnat quiz med frågor från böckernas värld. Deltagarna tävlar i lag med 1-3 personer i varje lag och svarar på mer eller mindre kluriga frågor över en kopp kaffe eller te. Höstens onsdagsquiz hade inbjudna bokcirkeldeltagare som frågeställare. Frukt, grönsaker och annat gott; Familjerelationer och Film var teman som förekom. Att räkna upp fyra saker som pojken i Hans Alfredssons Blommig falukorv inte vill ha, var en av frågorna.

Filosofiskt forum kom att bli en riktig höstpralin, att avnjuta med eftertanke. Med stöd av samtalsledaren Lars Sundberg reflekterade deltagarna över livet utifrån teman som vänskap, frihet, rädsla och hopp. Den här typen av öppna och för många människor viktiga samtal, känns helgjutna för biblioteket och det rådde ingen tvekan om att det blir en serie våren 2016.

Uppskattat språkcafé

På höstlovet bjöd vi in barnen till Bokmys. Då spelades det bokbingo, pysslades miniböcker och så blev det quiz med kluriga frågor på temat barnlitteratur. Nej, Tant Brun, Tant Grön och Tant Gredelins manlige vän heter inte Farbror Grå, trots att

många av deltagarna gissade på det. Vi konstaterar att Elsa Beskows bilderboksskatt kanske inte längre är en lika självklar del av barns läsning som den varit en gång.

Tack vare stort engagemang från bland annat Röda korset kunde vi under hösten starta upp ett Språkcafé för personer som vill öva på sin svenska. Varje onsdag har vi dukat upp för samtal i mindre grupper och hämtat fika från Café Stinsen. Deltagarna ökade i antal under hösten och intresset bland volontärer har varit stort.

Laddar för 100-års firande

En tradition på Stinsen är att höstens Barnboksveckor arrangeras i samarbete med en bildpedagog och Kulturskolans dramapedagoger. I år var det länsgemensamma temat "Lilla Spöket Laban" och i veckorna fyra lästes det, skapades det och spelades det teater så det stod härliga till. En välbesökt vernissage med tal av kommunstyrelsens ordförande invigde den tre veckor långa utställningen av förskolebarnens kreativa alster.

Andra godingar under året har varit Dator-drop-in för seniorer samt Godbitar ur bokskafferiet – biblioteket tipsar om nya och gamla favoriter. Därtill arrangerades tillgänglighetsveckan Läs på olika sätt samt ett trettiotal Barnsliga lördagar. Nu ser vi fram emot 2016 då Söderköpings stadsbibliotek firar 100 år! Vi kommer att fira med aktiviteter och program för alla åldrar och alldeles särskilt mycket firar vi lördagen den 16 april. Varmt välkommen!

TEXT: JOHANNA HELLSTRAND
FOTO: SANNA LÖNNQVIST
Söderköpings stadsbibliotek

I veckorna fyra lästes det, skapades det och spelades det teater så det stod härliga till.

Bibliotekarien Lina Schröck med Yonas Gebreyesus som lånat en svensk.

Låna en svensk!

Integrationsprojekt på biblioteket

Valdemarsviks kommun har ända sedan mitten på 1980-talet haft ett relativt stort flyktningmottagande. Under åren 1986-1997 fanns en flyktningförläggning med som mest drygt 400 asylsökande, driven av dåvarande Invandrarverket. De gamla Valdemarsviksborna borde alltså vara ganska vana vid att se människor med olika utseenden på samhällets gator.

Den senaste tiden har antalet flyktningar nått tidigare sällan skådade nivåer. En del av dessa människor hamnar i Valdemarsvik. Organisationer som Svenska kyrkan och Röda korset har en omfattande verksamhet riktad till de nyanlända.

Intensivkurs i svenska

Under året har en pensionerad journalist och en sjuksköterska drivit en

intensivkurs i svenska för nyanlända akademiker i Studieförbundet Vuxenskolas regi. Deltagarna där hade hört talas om ett projekt i Hultsfred som gick ut på att man med sitt bibliotekskort kunde få låna en svensk för någon timmes umgänge. Nu kom gruppen till vårt bibliotek och undrade om vi kunde ordna något liknande. Många människor som kommer nya till Sverige vittnar om att

det ofta är väldigt svårt att få kontakt med svenskar.

Många ville bli utlånade

Efter kontakt med Hultsfred bestämde vi oss för att prova idén under en månad på hösten. Lokaltidningen tog genast upp tråden. Bara några dagar efter att tidningen hade skrivit om det kommande projektet hade vi fått in ett 25-tal personer i Valdemarsvikstrakten som var intresserade av att bli utlånade, detta utan att vi behövde annonsera.

Efter sommaresemestrarna drog så projektet igång. De som ville bli utlånade fick skicka in en kort personlig presentation och tala om vilka tider de var tillgängliga. Presentationerna sattes sedan upp på en vägg i biblioteket. Den som ville låna en "svensk" kunde nu välja ut någon eller några som hen ville träffa. Det bestämdes en tid som passade båda och med lånekortet registrerades lånet i bibliotekssystemet. Den utlånade kontakades om bokningen och det vanliga var att man träffades vid överenskommen tidpunkt i biblioteket. Några stannade kvar i biblioteket under mötet medan andra fortsatte någon annanstans. Några valde att träffas hemma hos varandra.

Nyanlända som arbetat inom vården i sina hemländer ville gärna träffa svenskar som arbetat med liknande yrken i Sverige. Lärare var också populära att träffa eftersom de eventuellt förväntades kunna ge en skjuts i språkinläringen. De som hade hållit på med musik och konst sökte sig till svenskar som håller på med liknande saker. På så sätt uppstod intressegemenskaper.

Många av de som lånade ut sig var pensionärer som hade arbetat i yrken som lärare, läkare, sjuksköterska. Andra yrken som var representerade var busschaufför, journalist, tandläkare, statsvetare och IT-företagare. Flera kommunpolitiker från olika partier ville också bli utlånade.

Mer välkommen och gladare

Man kan inte säga annat än att projektet blev uppskattat av både låntagare och utlånade. Några röster från låntagare:

"Jag är så glad över det här projektet. Jag fick mycket information om Sveriges kultur och såna saker som var helt nya för mig. Jag har fått lära mycket viktiga saker om er kultur som är bra att veta. För mig som afrikan så var det väldigt svårt för mig att komma till Sverige utan att egentligen

veta något om er som bodde här och hur ni gör saker. Det är väldigt underlättande för mig att kunna fråga om saker jag inte förstår eller vill lära mig så att jag kan passa in här" (Man från Eritrea, elva månader i Sverige)

"Just det behövde jag nog eftersom jag tidigare har haft ett par dåliga erfarenheter av folket här. Jag känner mig alltså nu mer välkommen och gladare, så det var väldigt givande." (Kvinna från Syrien, två månader i Sverige)

Skratt, leenden och glädje

Vi som arbetar på biblioteket har inte kunnat undgå att se och höra skrattn, leendena och glädjen från dem som medverkat i mötena. Vid ett av dessa tillfällen var det en man som sa: "Thank you for creating this opportunity". Projektet blev så uppskattat att vi planerar att upprepa det under 2016. Kanske blir det då möjligt att låna åt båda hållen, det vill säga att "svenskar" kan låna nyanlända.

TEXT: LINA SCHRÖCK
TEXT OCH FOTO:
ERIC HAMMARSTRÖM
Valdemarsviks bibliotek

Spöket Laban, en älskad 50-åring.

Återupplivade sagostunder

Efter cirka trettio år med sagostunder på fredagsförmiddagarna insåg vi med vemod hösten 2014 att detta inte längre fungerade. Visst kom det fortfarande barn på våra sagostunder men de kom inte som förr regelbundet utan dök upp någon fredag då och då tillsammans med personalen på förskolan.

Besparingar

Ett par år tidigare var kommunens ekonomi svag, och den budget som lagts på våren fick göras om på hösten. Det medförde bland annat att ett stort antal tjänster sparades bort. Bland de tjänster som togs bort fanns dagbarnvårdarna och med dem försvann också våra sagostunds barn. Barnen i familjedaghem var nämligen flitiga besökare på sagostunderna

och fick också låna med sig böcker hem i egna fina namnmärkta tygkas-sar. Medan de äldre barnen var på sagostund satt de små barnen och pusslade, eller så läste man för dem. Barnen brukade också rita och måla innan alla tillsammans som avslutning åt ett frukt-mellanmål.

Bjöd in förskolan

Hur skulle vi fortsättningsvis göra med våra sagostunder? Att ha sagostund de lördagar vi har öppet var en idé men eftersom vi är så få skulle det innebära arbete för oss varje lördag och vi kände tvekan inför om föräldrarna verkligen skulle komma? Vi började då fundera på att ha sagostunder kring teman och aktivt bjuda in förskolan i Österbymo.

Att hitta lämpliga dagar och teman gav sig självt 2015. Veckan

då världsbokdagen infaller brukar vi försöka ha aktiviteter för både barn och vuxna. Nu bjöd vi in förskolan till traditionell sagostund med god upplutning.

Pippi och Laban

2015 jubilerade både Pippi, 70 år, och Spöket Laban, 50 år, och båda dessa jubilarer var tacksamma att fira med dubblerade välbesökta sagostunder. Pippi firade vi 22 maj och spöket Laban 11 november. Förskolan bidrog också i maj med en utställning kring Astrid Lindgrens böcker.

Ansvarig för sagostunderna har Elsmari Larsson varit och hon har med liv och lust gått in för uppgiften!

TEXT OCH FOTO:
ELISABET SAXHOLM
Ydre kommunbibliotek

Flytten blev en framgångssaga

Det är med stor glädje man som bibliotekschef presenterar besöksiffror som pekar på en drygt trettio procentig ökning av besöken från 2013-2015. Inte nog med det! Även antal utlån och aktiva besökare ökar. Att biblioteket syns mer i samhället och har större betydelse är ju inte heller något man blir ledsen över. Vår flytt, nya verksamhetsmål och samarbetspartners har tillsammans med en fantastisk personal gett en härlig framgångsvåg för Finspångs bibliotek.

Att flytta ett bibliotek kan göras på flera sätt. När Finspångs kommun beslutade sig för att satsa på ett nytt folkbibliotek var det under parollen "Vi flyttar inte bara det nuvarande biblioteket utan vi satsar på att utveckla och skapa en ny biblioteksverksamhet".

Så har det också blivit, eller i alla fall till viss del. Vi vill ju alla ha vårt barndoms bibliotek kvar, samtidigt som vi vill se nya eller nygamla aktiviteter.

Ett av våra stora mål med huset Bildningen var att det skulle vara ett

öppet och levande hus med mycket aktiviteter av olika slag, och det skulle jag säga att vi lyckats med. I vårt hus pågår det varje vecka, ja till och med varje dag, ett flertal aktiviteter riktade mot olika målgrupper. I många aktiviteter är biblioteket inblandat på något sätt och detta har också medfört en tillströmning av besökare till själva biblioteket. Och allt vi har gjort är att jobba utifrån kommunens vision: "Finspång är den attraktiva kommunen i en spännande region, där vi skapar utveckling och livskvalitet genom samverkan, öppenhet och nytänkande."

Litteratur på biblioteket

Ett område där vi tagit nya tag och satsar på aktiviteter är läsning av litteratur. Under året har det pratats läsning på olika sätt på biblioteken i Finspång. Det pratas i cirkelform för olika åldrar och det pratas på boktipsarräffar. Det pratas också på föräldramöten och vid olika typer av föreningsträffar.

En del av detta litteraturpratande har varit en del av Götas samarbets-

projekt Läsvägen medan andra varit med andra samarbetspartners. Vi lyfter också fram boktips i biblioteket för att locka fler att läsa mer. Det här är ett område där vi kommer att satsa mer framöver och även jobba för att lyfta upp fler av genrerna som inte syns och hörs så mycket.

Demokrati på biblioteket

Under 2015 har vi jobbat med tolerans och öppenhet på biblioteket. Detta gör vi bland annat genom "Låna en svensk" och våra språkkafeér som lett till många givande möten över en fika. Vi introducerade också Finspångs regnbågsvecka, som första året bara kom att involvera biblioteket och kulturhuset. 2016 års regnbågsvecka kommer att synas mer och ha fler partners inblandade. Det känns som om att vi startat en vecka för tolerans och kärlek som bara kommer att växa genom åren.

TEXT: MARIE SÄÄF

FOTO: ELINOR MONELL

Finspångs bibliotek

Under året har det pratats läsning på olika sätt på biblioteken i Finspång.

Ett år i Läs vågens tecken

Det har varit ett intensivt år för Vadstena bibliotek. Våra politiker har tagit beslut om att minska vår budget, nu står vi inför en omorganisation för att klara av det.

En tillbakablick på året som gått gör att vi känner oss nöjda med allt arbete vi har gjort! Antalet besökare ligger på ungefär samma nivå som 2014

och antalet utlån har ökat med cirka tio procent. Meröppet är fortfarande uppskattat och biblioteket har blivit den mötesplats och det kulturcentrum som vi arbetat och arbetar för att det ska vara. Olika föreningar har träffats på biblioteket och flera lyckade offentliga föredrag har arrangerats i samarbete med studieförbunden. Våra utställningsytor var uppbokade hela året. Nytt för i år var barnens egna utställningar på barnavdelningen.

Under 2015 har vi även utökat vårt samarbete med högstadiet med källkritisk undervisning och bokprat för alla klasser.

Hamstern som åt ostburgare

Och så gjorde vi vägen för Läs vågen! Det blev många aktiviteter under Läs vågens vingar. Vi har haft en högläsningsträff med ett antal personer med funktionsnedsättning som har syselsättningsaktiviteter på dagcenter Märten. Det blev mycket uppskattat både från vår och deras sida.

Under sommaren hade vi många välbesökta aktiviteter för barn: Sommarboken, Pippi-sagostunder, Läsecirkel och Vi gör film-aktivitet. I anslutning till sommarboksträffarna gjorde vi också ett boktipsarträd. Av hundra

En sagostund avslutades med att barnen fick blåsa såpbubblor.

beställda sommarboksväskor har vi delat ut nittiotvå!

Samtliga Pippi-sagostunder kunde vi ha utomhus i Asylen-parken, fast ibland regnade det lite... En sagostund avslutades med att barnen fick blåsa såpbubblor.

Läsecirkeln vände sig till barn mellan 12 och 15 år. Vi läste Rebecka Åhlunds roman *Ibland blir skogen vred* och Ingelin Angerborns roman *Gengången*. Till sista sammankomsten hade barnen läst olika böcker som vi samtalade om.

Vi gör film-aktiviteten vände sig till barn på ungefär 10 år och lockade enbart pojkar. Med surfplattor gjorde vi en lätt absurdistisk film. Den heter "Hamstern som i fem år käkat på samma ostburgare" och visades på höstlovet.

Författarnas Vadstena

Vår vuxna publik fick njuta av Litterär stadsvandring vid tre tillfällen. Då vandrade vi från biblioteket till korsningen Hovsgatan/Rådhusorget där Sven Jerring bodde på 1910-talet. Därefter gick vi till Storgatan där deckarförfattaren Jean Bolinder bott,

vidare till Stortorget med anknytning till Vilhelm Moberg, och till Rödtorget och Trivialskolan där det handlar om matematikern och nonsenspoeten Hans Jacob Seseman.

Här flockades författarna

Vandringen fortsatte sedan genom Munkträdgården där vi tänker på Karlfeldt, vidare till Klosterkyrkan där Verner von Heidenstam och Sven Stolpe tar vid. Vägen förbi Kungaplatset träder Jean Bolinder fram igen tillsammans med Tore Zetterholm. Utmed Strandpromenaden flockas författare som Folke Dahlberg, Heidenstam, Moberg, Bolinder samt Karin Österling Naddö. Och vid slutpunkten slottet väntar tonsättaren Ivar Hallström, Frans Hedberg, HC Andersen och Jean Bolinder.

För att fler skulle kunna njuta av vandringen hade vi även två "sittande" vandringar, en på biblioteket och en på ett äldreboende.

TEXT: RUZICA PUCAR

FOTO: ERIK HÅGG

Vadstena bibliotek

Fyra filosofiska caféer

Under föregående höst har det filosoferats en del på biblioteket i Boxholm. Fyra filosofiska caféer har arrangerats och intresset bland besökarna var stort. Ämnena vi filosoferat kring har varit bland annat lycka, konflikter och frihet. Det var tänkt som ett projekt under hösten men eftersom intresset är så stort kommer det att bli en fortsättning. Idén med att testa filosofiska caféer var en del av av Läs vågen.

– Vi vet att det finns ett stort intresse för att diskutera livsfrågor av olika slag, säger Anya Feltreuter, då bibliotekschef i Boxholm, numera i Mjölby. Det märker vi bland annat i vår bokklubb. Att vardagsfilosofera behöver inte vara så märkvärdigt, det är någonting vi alla gör. Men det är inte alltid lätt idag att hitta forum där man kan sitta tillsammans med andra och diskutera. Därför har vi sedan länge haft den här idén och vad kan vara en bättre plats att filosofera på än på ett bibliotek? Det har också fallit väldigt väl ut och deltagarantalet har ökat för varje träff.

Leva i nuet

Vid den första träffen i mitten av oktober hölls en föreläsning av Agnete Kinman. Agnete, som är bosatt i Östergötland, är präst och läkare med självårdsutbildning. Hon har mångårig erfarenhet av besökstjänst, självårdsdande inom kyrkan och vården, både som anställd och i idéellt arbete. Hennes föreläsning blev mycket uppskattad.

Bland annat talade Agnete om hur betydelsefullt det är att vi ställer viktiga frågor till oss själva ibland. Frågor som hur vi vill leva våra liv, vad som är väsentligt för oss och vad som

Agnete Kinman är präst och läkare med självårdsutbildning. Hennes föreläsning blev mycket uppskattad.

är vår djupaste längtan. Det är också viktigt att bara vara och fundera över vem man är, och inte bara vad man gör, menar hon. Att vara öppen för nyfikenhet och hitta nya möjligheter. Att leva i nuet och ta vara på humorn, barnsligheten och glädjen i det enkla. Att kunna vara förnöjsam, känna förundran och tacksamhet.

Välja goda tankar.

Agnete talade om att visa medkänsla och hjälpa någon annan och att lyfta blicken från sig själv ibland. Det är viktigt reda upp oklarheter med andra och sig själv och att försöka välja goda tankar. Hon talade också om svåra frågor och situationer som vi

någon gång alla ställs inför som till exempel sorg och dödsängslan.

Efter föreläsningen delades deltagarna in i grupper för att diskutera ett antal frågor. Därefter samlades alla för en gemensam avslutande diskussion. Det blev en väldigt trevlig diskussionskväll med både allvar och många skratt.

Jämföra lycka?

Vid nästkommande träff, i början av november, som vi själva höll i, diskuterades Lycka. Vi talade bland annat om vad lycka är, om det finns olika sorters lycka, om lycka kan jämföras och om hur man vet att man är lycklig. Det blev återigen en givande kväll med allvar och skratt.

I slutet av november var det dags att diskutera ämnet Konflikter och vid den avslutande träffen i december var ämnet Frihet. När den sista träffen led mot sitt slut frågade deltagarna enhälligt när det var dags för nästa träff. Och vem vill lägga ner ett vinnande koncept? Inte vi på biblioteket i Boxholm i alla fall.

De filosofiska träffarna har till vår glädje lockat både kvinnor och män i olika åldrar. Deltagarantalet har ökat och fler låntagare har visat intresse för att delta i träffarna. Det som var tänkt som ett projekt på försök under hösten har nu visat sig så lyckosamt att nya träffar planeras till våren 2016.

På biblioteken har vi många böcker inom olika ämnen att filosofera kring. En bra början kan vara att läsa boken "Du har svaren! Filosofi till vardags" av Tulsa Jansson.

TEXT OCH FOTO: GEN LARSSON

Boxholms bibliotek

Läsvågen med kroppen och knoppen

Åtvidabergs bibliotek har under året utvecklat och testat tre sagostunder med nya infallsvinklar. Sagostunderna har ingått i Götabibliotekens gemensamma läsprojekt Läsvågen. Vi har haft sagoyoga, en tydlig blandning av rörelser och sagoberättelser, bokstavligen för både kroppen och knoppen. Vi har haft sagostund med gosiga kaniner - där läste barnen kaninsagor tillsammans med livs levande bibliotekskaninen Silvertass och hans vänner. Vi har haft en Halloweenkväll, fylld av skräckhistorier, berättade och reflekterade under ett virvlande norrsken. En kväll som avslutades med skapande skräckpyssel tillsammans med en professionell konstnär.

653 böcker

Sommarläseklubben på Åtvidabergs bibliotek ingick för tredje året som kulturaktivitet i Sommarlovslägret för barn och unga. Lägret arrangerades under tre veckor, i samverkan mellan flera idrottsföreningar och Åtvidabergs kommun. Här fick barn och unga prova på olika förenings-, kultur- och utomhusaktiviteter. 165 barn, en del av dem var asylsökande, och 50 unga ledare, varav tre ensamkommande ungdomar, deltog. De läste tillsammans mer än 635 böcker och fick möjlighet att ge varandra lästips. Även Sommarläseklubben ingick som en del i projektet Läsvågen.

Arbetet med att förbereda flytten av Åtvidabergs bibliotek har fortsatt under året. Det handlar om

att utveckla ett kulturellt centrum i Åtvidabergs historiska industri kvarter. Tanken är att skapa ett centrum med biblioteket som nav. Här ska gymnasieskola, kulturskola, museum, föreningar och turistbyrå samspela med varandra.

Öppet hus

Biblioteket har haft öppet hus med visningar av framtidens bibliotek och

kulturella centrum under fem tillfällen under våren, där deltog cirka 150 åtvidabergare. Det har även varit riktade visningar för gymnasieskolan, olika föreningar med flera. Det nya biblioteket planeras öppna under andra halvan av 2016.

TEXT: ANNA-LENA GRUSELL,

Turism och kulturchef i Åtvidabergs kommun

Street art kopplat till bibliotekets pop-up-dygn.

Hembygd, barn och läsecirklar

Vi har haft ett händelserikt 2015. Både förväntade och oförväntade saker har skett. Vi har haft förminskad personalstyrka under en del av året och vår chef och medarbetare Gunilla Christensen gick i pension under december månad. Gunilla började arbeta här för fyrtio år sedan. Det blir spännande att se vem som kommer att efterträda henne!

I och med att vi har haft förminskad personalstyrka under en viss tid har vi verkligen fått prioritera vad vi ska göra. En av dessa prioriteringar har varit våra visningar av gamla bilder från vår digitala hembygdsbok, allt för att besökarna ska kunna identifiera personer och byggnader på bilderna. Visningarna brukar ske en gång i veckan och de är öppna för alla. Biblioteket bjuder på fika.

Besökarna hotade med strejk

Den som var ansvarig för dessa träffar slutade och då var vi osäkra på om vi skulle hinna med. Våra deltagare tyckte detta var så tråkigt att de var inne flera gånger och frågade om fortsättningen. De sa att de funderade på att gå i strejk om visningarna slutade. Efter det var det en självklarhet att vi skulle prioritera att fortsätta med dem, och efter en del omstruktureringar var vi igång igen!

Barnverksamheten har också varit prioriterad, med bokprat och lovaktiviteter. I höstas hade vi en Harry Potter-fest på biblioteket med tolv barn som fick trollbokshäften,

Bokcirkelns deltagare kände att de var fast i gamla spår och fick tips på intressanta böcker.

trollstavar, cupcakes, glömskesaft och sanningsserum.

Läsvågen har funnits med i baktanken hos oss. Men när det gäller nya aktiviteter har vi inte startat så mycket än. Något som vi har arbetat med är bokcirklar. Det började med att en bokcirkel som brukar komma till biblioteket frågade efter inspiration och hjälp. De kände att de var fast i gamla spår och undrade ifall de kunde få hjälp med råd till böcker och om det fanns möjlighet att se till så att de kunde få tag i exakt mängd böcker under en lite längre tid. Samtidigt så erbjöd Läsvågen kurs i boksamtal. Efter att ha varit på boksamtalskursen har vi varit med i början på fyra av bokcirkelns möten.

Bokcirkelkassar

På första mötet gav vi råd och tips på hur man kunde lägga upp diskussionen på annat sätt för att få ny inspiration till samtalet. På nästa möte berättade vi lite om böcker som kunde vara

intressanta och som fanns möjlighet att få tag på i tio exemplar samtidigt. Vi lånade in en bokcirkelkasse från Norrköpings stadsbibliotek åt bokcirkeln till nästa möte då vi också hade en presentation av den valda boken. Vi visade att det finns bokcirkelkassar på Götabiblioteken och berättade att vi också tänkte skaffa in sådana till vårt bibliotek.

Kortleken "Bokklubben"

På det fjärde mötet gick vi igenom om cirkeldeltagarna tyckte att de hade fått någon ny inspiration och avslutade med att de fick en kortlek: "Bokklubben" för att ge dem fler idéer.

Nu har vi inskaffat material till våra bokkassar. Sedan ska vi marknadsföra kassarna för att se om vi kan få fler att skapa bokcirklar.

TEXT OCH FOTO:

CHRISTINA CARLSTEDT

Ödeshögs kommunbibliotek

Tema: Indien startade med en vernissage och föreläsning av Julia Engborg som kommit hem efter en fem månader lång praktik på barnrättsorganisationen Holistic Child Development India.

När Indien kom till hembygdsrummet

Från januari 2015 har vi varit med i läslustprojektet Läsvågen. I Tranås har vi hunnit genomföra en hel del spännande nya idéer och/eller utvecklade redan stående programpunkter under året som gått.

Under sommaren hade vi nya sommarboken. Den startade med att det i början av lovet anordnades en kickoff. Läsambassadören och författaren Torsten Bengtsson kom till biblioteket och pratade om vikten av läsning. Han minglade runt med besökarna och det bjöds på fika, gratis begagnade barn- och ungdomsböcker och ballonger. Detta blev väldigt uppskattat och det kom många.

Personliga boktips

Något som också uppskattades av både barn och vuxna var att vi i personalen gav våra egna personliga boktips som man kunde få del av på ett bord som stod uppställt mesta

delen av sommaren. På bordet fanns böckerna som vi tipsade om, plus boktipsen utskrivna på papper om man ville ta med sig och låna vid ett senare tillfälle.

Alla i personalen fick skriva lite kort om fem stycken titlar. Det blev sammanlagt 35 stycken boktips. Det tipsades om alltifrån Harry Potter och Super-flugo till Bock i Örtagård och Liv efter liv. Boktipsen presenterades även på Facebook under sju veckor av sommaren med titel "Veckans boktips".

Sommarboksfest

I mitten av sommaren bjöd vi in till en Bokfika för både barn och vuxna. Bokfikan var ett tillfälle för dem som var med i nya sommarboken att få ytterligare inspiration till vidare läsning, men också ett tillfälle att få dela med sig av sina läsoplevelser till oss och andra jämnåriga. Som avslutning av

nya sommarboken hade vi en Sommarboksfest.

Torsten Bengtsson kom tillbaka och läste högt ur en av sina böcker. Vi bjöd på tårter, saft och kaffe och alla fick göra egna pins.

Vi ställde upp skärmar med grenar av papper i olika färger där alla nya sommarboken deltagare fick sätta upp sina boktipsugglor. Barnen tyckte det var väldigt roligt att få välja var deras egen uggle skulle sitta någonstans. Det blev snyggt med alla fina ugglor på skärmarna mitt under glastaket.

Internationellt perspektiv

Under året som gått har vi även haft Tema: Indien. Det blev då lite olika program under sommaren och hösten, med Indien som tema. Det startade med en vernissage och föreläsning av Julia Engborg som var hemkommen från Indien där hon, genom Erikshjälpen, har haft en fem

månader lång praktik på barnrättsorganisationen Holistic Child Development India.

Fotoutställningen hade titeln "Vardagsmöten i Indien". Den hade ett internationellt perspektiv och fantastiska bilder som fängade många intresserade. Vernissagen och föreläsningen var intressant och de vackra bilderna skapade nya tankar och funderingar kring hur andra människor runt om i världen lever, samt spontana diskussioner kring detta. Vi märkte att utställningar av den här typen lockar många nya besökare.

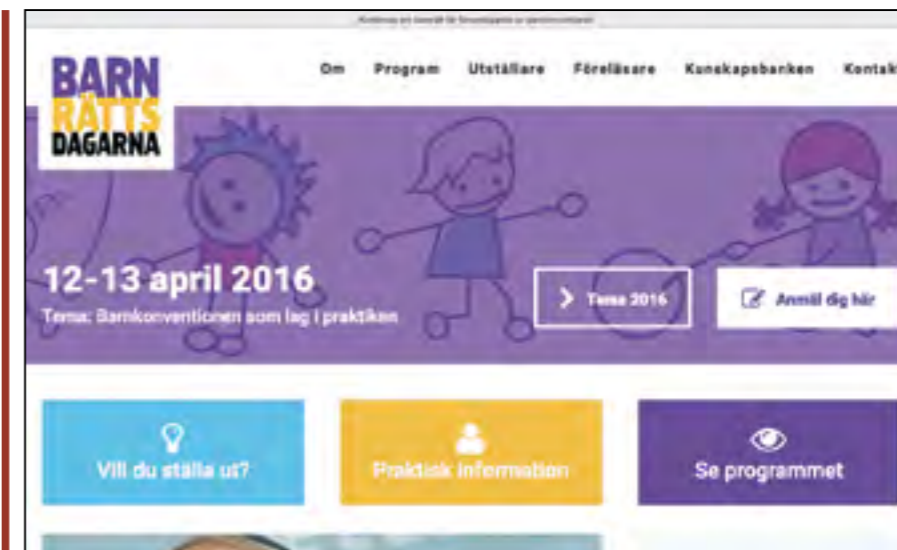
Indien i hembygdsrummet

Under hösten har vi haft en litterär inspirationstripp till Indien då vi bjöd in till en mysig stund i vårt hembygdsrum med högläsning av indiska poeters verk och massvis med boktips. För att skapa stämning släckte vi ner, bjöd på Chai te och saffransskorpor. De äldre damer som var med under eftermiddagen var väldigt tacksamma och tyckte att det var helt fantastiskt. De berättade att de hoppades att vi skulle göra något liknande igen.

Vi har även skapat en bokcirkelpåse för vuxna med Tema: Indien. Vi har tidigare endast haft bokpåsar med bilderböcker för barn. I bokcirkelpåsen finns olika titlar med Indien som tema, bland annat den första boken i Mikael Bergstrands feelgood-serie om medelåldersmannen Göran Borg. Som avslutning till Tema: Indien hade vi ett författarbesök med just Mikael Bergstrand.

Läsvågen har pushat oss att tänka till lite extra och skapa nya idéer om hur vi kan utveckla våra program. Nästa år tänker vi gå vidare med olika teman som utgångspunkt och skapa nya cirklar för fler målgrupper.

TEXT: EMELIE KALLIN
FOTO: MAGNUS GREHN
Tranås stadsbibliotek

Årets tema Under Barnrättsdagarna är Barnkonventionen som lag i praktiken.

Barnkonventionen och biblioteken

Barnkonventionen ratificerades i Sverige 1990 och den ska vara vägledande för all offentlig verksamhet. Men riktigt så fungerar det inte i verkligheten. Det gäller även för biblioteken.

I projektarbetet Barnkonventionen – läpparnas bekännelse? (2012) av Sylvia Blomberg, Ann Marberg och undertecknad, undersökte vi hur långt biblioteken på regional och lokal nivå hade kommit med implementeringen av Barnkonventionen. Vi skickade ut enkäter till samtliga regionala bibliotek i Sverige och 51 kommunbibliotek i Värmland, Västmanland, Örebro och Östergötland.

Osäkerhet och kunskapsbrist

Det visade sig vara lite så och så med implementeringsarbetet. Vi identifierade hinder som handlade om osäkerhet och kunskapsbrist kring ansvar, strukturer, verktyg och definitioner. Att barn är en prioriterad målgrupp behöver till exempel inte betyda att man arbetar med barns rättigheter. För att det ska bli verkstad behöver det finnas beslut på politisk nivå, chefer som driver frågan och planerar insatser, samt att ALL personal i bib-

lioteksverksamheten alltid tillämpar barnets rättigheter.

Skapa en modell

För att komma vidare driver just nu fem regionala bibliotek i Mellansverige (Gävleborg, Sörmland, Stockholm, Örebro och Östergötland) ett långsiktigt utvecklingsarbete i Löpa linan ut – chefspåret tillsammans med bibliotekscheferna i fem kommuner. Målet är att försöka skapa en modell för hur folkbiblioteken ska kunna implementera Barnkonventionen på alla nivåer i verksamheten. I Östergötland deltar Finspångs bibliotek.

En ny lag?

Under Barnrättsdagarna i Örebro 2016 har alla en möjlighet att lära sig mer om barns rättigheter. Årets tema är Barnkonventionen som lag i praktiken. Just nu pågår nämligen en utredning som i bästa fall leder till ett förslag om att den ska bli en ny lag. Läs mer på: www.barnrattsdagarna.se

TEXT: ANNIKA HOLMÉN
Regionbibliotek Östergötland

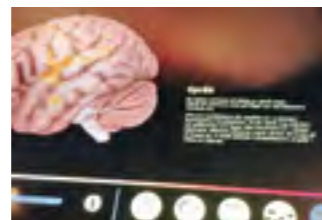
En studieresa med aha-upplevelser

Ett ledstråk som inte bara är en klumpig, snubbelbar linje.

Surfplatta med teckenspråk, storstil, uppläsning.

I utställningen har tillgänglighet tagits på stort allvar.

Surfkort för alla.

Inspiration, konkreta tips och aha-upplevelser. Det sökte medlemmarna i nätverket Göta tillgänglighet när de åkte på studieresa till Stockholm. På agendan stod – inte helt oväntat – besök på ett par bibliotek, men också på några andra verksamheter som ytligt sett inte verkar ha så mycket gemensamt med ett gäng bibliotekarier som arbetar med tillgänglighet.

Men vill en utvecklare krävs det nya vinklar, resonerade nätverket.

Den mänskliga hjärnan

Första anhalten blev därför Tekniska museet och utställningen Megamind. Det är en ny permanent utställning, ett science-center med inriktning på den mänskliga hjärnan och dess kreativitet. Satsningen är museets största hittills, utställningen har tagit tre år att bygga och kostat uppemot 80 miljoner kronor.

Den är också byggd för alla, tillgängligheten har tagits på största allvar och museet har redan nominerats till flera utmärkelser för det. Här fanns mycket att hämta för nätverket; till exempel ledstråk som inte bara är en klumpig, snubbelbar linje utan istället en lättgådd tvåspårig ”järnväg”, aktivitetstationer i alla nivåer, så att liten och stor, rullstolsburen och stående kan komma åt att göra allting.

Vilket språk som helst

Här testas också ett system för surfplattor som gör att alla kan ta del av informationen och instruktionerna vid de olika stationerna. Om du vill få informationen på teckenspråk, i

Upplevelse av ljud och ljus i vibrerande soffa.

Tillgänglighet kan också bjuda på läcker design.

storstil, punktskrift med mera så får du ett kort i kassan som du sedan stoppar in i surfplattan, som då uttrycker sig på det sätt du vill.

Tänk att kunna ge alla besökare samma information, på vilket språk som helst!

– Systemet är under utveckling, det är inte helt hundra än. Men i och med att det används hela tiden får vi också ständigt se vad som ska förbättras, berättade guiden Frida Backjanis.

Mat i beckmörker

Nästa anhalt för nätverket var en middag på Svartklubben – restaurangen där du ledsagas in och får äta din middag i kolmörker. Att förlora kontrollen, att inte se maten, glaset eller bordssällskapet är en upplevelse, och ett litet steg till insikt om hur det är att vara blind.

Svartklubben tog på krafterna så det var tur att dagen var slut efter den.

Första anhalt nästa dag var Hallonbergens bibliotek under rubriken ”tillgänglighet ur ett normkritiskt perspektiv”. Hallonbergens bibliotek var det första hbtq-certifierade biblioteket i Sverige. Många av de metoder och

perspektiv de använder sig av, som till exempel att granska stereotyper och grupperingar, det egna språkbruket och att arbeta inkluderande, går att översätta rakt av till tillgänglighetsarbete. Hallonbergen gav nätverket tid, omtanke och eftertanke.

Kommersiell tillgänglighet

Efter Hallonbergen var det dags för mat och ett ganska udda studiebesök hos hotellkedjan Scandics tillgänglighetsambassadör Magnus Berglund. Magnus berättade hur han – genom att framförallt visa på de ekonomiska vinsterna – fått in tillgänglighetstänkandet i verksamheten. Hotellet har bland annat en lista på 135 punkter med vad som ska vara tillgängligt och en interaktiv utbildning som alla anställda ska ha genomgått.

– Ett bra sätt att få in tillgänglighetstänkandet är att låta alla, även höga chefer, prova på att använda rullstol under en hel arbetsdag, konstaterade han.

Magnus visade ett ganska krasst och kommersiellt tänkande kring tillgänglighet – It’s all about the money. Något som kanske avskräckte Göteborgsbibliotekarierna lite, men som

också gav nya tankar. Det är ingen välgörenhet att göra sin verksamhet tillgänglig – det är en demokratisk skyldighet, och för vissa kan det vara lönande.

Inställd hemresa

Innan hemresan hann nätverket med en titt i Kista bibliotek – Årets bibliotek och Världens bästa bibliotek i Kista galleria. Intressant, men kanske inte världens bästa arbetsmiljö funderade någon, innan det var dags att ge sig ut i blåsten.

För blåste gjorde det. Stormen Helga drog in över landet och när det förhoppningsfulla nätverket satte sig på tåget fick de vackert sitta där. Till sist kom beskedet att inga tåg skulle gå. Nätverket splittrades för vinden med boende hos släktingar, på vandrarhem eller hotell.

– Men det var faktiskt värt att komma hem ett dygn för sent, sa någon om studiebesöket när alla väl var hemkomna.

TEXT: LENA UDD

FOTO: ANNIKA HOLMÉN
Regionbibliotek Östergötland

”En viss uppgivenhet i skolbiblioteksfrågan”

Hur står det till på skolbiblioteksfronten i Östergötland? Har det skett någon utveckling sedan den nya skollagen kom 2010 och kraven på skolorna skärptes?

För att undersöka saken fick Barbro Thomas i uppdrag av Regionbibliotek Östergötland att göra en förstudie. Hon är en person med lång erfarenhet i biblioteksvärlden, och i skolbiblioteksfrågan har hon bland annat skrivit ”Alla elever ska ha tillgång till ett skolbibliotek – en skolpolitisk kunskapsöversikt” som Svensk Biblioteksförning har gett ut.

Förstudien skulle kartlägga läget, analysera situationen och komma med förslag till kommunerna hur de ska kunna utveckla skolbiblioteken i grundskolorna.

Optimism på skam

Under några gråa vårmånader reste Barbro runt i Östergötlands 13 kommuner och intervjuade utbildningschefer, strateger, bibliotekschefer och bibliotekarier.

I november var förstudien tryckt och klar. Det är en intressant läsning, inte bara för utbildningspolitiker och tjänstemän utan för alla som intresserar sig för skolbiblioteksfrågan.

Förstudien inleds med orden: ”Det finns en viss uppgivenhet i skolbiblioteksfrågan”. Saken har stötts och blötts genom årtiondena. När den nya skollagen kom fick frågan uppmärksamhet och det pratades mycket om att det skulle bli fart på utbyggnad och utveckling. Men det verkar som optimismen har kommit på skam, inte mycket har skett mer än att de flesta skolor numera har ett särskilt rum med böcker.

Orsakerna är många. Resursbrist, bristande kunskap om vad skolbiblioteksverksamhet är och att skolbiblioteksansvaret är starkt decentraliserat i kommunerna är några av de förklaringar Barbro Thomas ger.

Vad är då ett bra skolbibliotek?

I förarbetena till skollagen är ett skolbibliotek ”en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas förfogande i skolans pedagogiska verk-

samhet.” Detta säger ju ingenting om bemanning, resurser eller hur skolbiblioteken ska arbeta pedagogiskt.

I studien finns exempel på olika definitioner. Läger man ihop dessa kan man få en heltäckande bild av vad en bra skolbiblioteksverksamhet kan vara. Det handlar om att de är bemannade med skolbibliotekarier, har generösa öppettider, att huvuduppdraget är att verka för läsning och medie- och informationskunnighet, att skolbibliotekarien arbetar tillsammans med pedagogerna, att det finns en planering och uppföljning av det gemensamma arbetet med mera.

Vems ansvar?

Det är upp till varje kommun att ansvara för skolbiblioteksverksamheten. I praktiken är det ofta en fråga för de enskilda rektorerna, utom i de kommuner som medvetet arbetar för en uppbyggnad och utveckling. Studien visar att tre kommuner – Linköping, Motala och Åtvidaberg – skiljer sig från resten genom att ha valt en mer samlad organisation. Detta har lett till att eleverna där har fått en mycket bättre tillgång till skolbiblioteken och verksamheten (som inte är att låna böcker ut först och främst!) och att synen på vad skolbiblioteksverksamhet kan åstadkomma har förändrats. I skrivande stund är ytterligare tre kommuner på gång; Mjölby och Boxholm och Kisa, genom att de börjat anställa skolbibliotekarier. Det är förhoppningsvis en början till en positiv utveckling för skolbiblioteksverksamheten i dessa kommuner.

Det ska också sägas att det i flera skolor arbetar hängivna pedagoger och annan personal som värnar och kämpar för sina bibliotek och för att eleverna ska få del av det läsfrämjande syftet. Dessa eldsjälarna har tyvärr ofta små resurser både i tid och pengar och kan inte ensamma utveckla verksamheten.

Folkbibliotekens roll

En annan gemensam faktor för de skolbibliotek som har en genomtänkt och fungerande verksamhet, är att folkbiblioteken har fått en minskad roll. I de kommuner som inte har så utvecklad skolbiblioteksverksamhet fungerar ofta

Skolbiblioteken i Östergötland

En förstudie

Förstudien finns att hämta som pdf från regionbibliotekets hemsida. Den går också att beställa i tryckt form hos Regionbibliotek Östergötland.

folkbiblioteken kompensatoriskt. Man hjälper till för att det inte ska bli för torftigt, något som är förståeligt men som inte medverkar till att förändra situationen. I en del kommuner har folkbiblioteken gjort klart för skolan att de inte har ansvar eller uppdrag att driva skolbibliotek. Detta är ytterligare en anledning till att sätta fart och bygga upp skolbiblioteken på alla skolor i egen regi.

Förslag

Att bygga upp skolbiblioteken är ett långsiktigt arbete. Så vad kan man göra under tiden?

I förstudien finns en rad förslag på hur situationen skulle kunna förbättras medan man arbetar med det långsiktiga.

Ett är att skapa ett regionalt utbildningsprogram för personal som arbetar i skolbiblioteken: skolbibliotekarier, pedagoger och annan personal.

Ett annat är att hjälpa till att utveckla biblioteksrummen så att de blir mer attraktiva för eleverna.

Barbro Thomas skriver att den digitala revolutionen inte har nått skolbiblioteken, varken tekniskt eller i arbetet med att orientera sig och värdera informationsflödet.

Det tredje förslaget handlar om att tillsätta en regional analysgrupp för att arbeta med frågan.

De minsta skolorna har svårt att inrätta skolbibliotek

med full bemanning och stort utbud av medier. Ett särskilt stöd för dessa skolor kunde vara att det utarbetas förslag till lösningar eller modellbibliotek som är anpassade till deras förutsättningar.

Statens roll

Slutligen lyfter Barbro Thomas frågan till en nationell nivå och konstaterar att det för att vända trenden krävs en nationell satsning – ett skolbibliotekslyft – där särskilt riktade pengar går till kommunerna i syfte att inom rimlig tid uppnå en godtagbar, likvärdig och långsiktig hållbar skolbiblioteksstandard. Eller som Niclas Lindberg, generalsekreterare på Svensk biblioteksförning, sa på ett seminarium på Bok-och biblioteksmässan i september: Vad väntar man på? Det behövs inte mer utredningar eller bevis för att skolbiblioteken behövs. Gör det nu!

Som en markering av att bemanningsfrågan är en viktig del av utvecklingen av skolbiblioteken har regeringen i sin senaste budgetproposition föreslagit att 15 miljoner kronor avsätts för bemanning av skolbiblioteken 2016, samt 30 miljoner per år de två nästkommande åren. Detta är förhoppningsvis en början till en större satsning - ett skolbibliotekslyft!

Vad gör vi nu?

Förstudien ska ses som ett underlag för samtal som i första hand är riktat till politiker och tjänstemän i kommunernas utbildningsförvaltning. Under våren 2016 kommer Regionbibliotek Östergötland att bjuda in dessa personer för att försöka få till stånd samtal. De som är intresserade inbjuds till att diskutera hur lösningarna kan utformas för deras grundskolor.

Regionbiblioteket kommer också att medverka till att hålla frågan på dagordningen genom att bland annat anordna seminarier och skapa debatt.

TEXT: HELENA AGNEMAR
Regionbibliotek Östergötland

Grattis Sakarias Bergsén – 2015 års Unga berättare!

Tillbaka på arbetet efter ledighet och nyårsfirande är årets första trevliga arbetsuppgift att räkna ihop rösterna och ta reda på vem som blivit föregående års Unga berättare. I år var det många, många hundratals röster att gå igenom och de fördelade sig ovanligt jämnt. I slutstriden skilde det bara ett tiotal röster mellan vinnaren och tvåan.

Samtalet som sedan följer med en jublande glad ung människa är så roligt. Redan under hösten har en jury bedömt och nominerat tio noveller. Nu får en utvald stipendiata åka på en skrivarkurs till sommaren och möjlighet att utveckla sitt skrivande ännu mer.

Absurdistisk berättartradition

Den vinnande novellen Povel och Abaddon av Sakarias Bergsén, fick följande motivering av juryn:

”Sakarias Bergsén ansluter sig med novellen Povel och Abaddon till en absurdistisk berättartradition där huvudkaraktären Povel kan betraktas som en blandning av John Kennedy Tooles antihjälte Ignatius J. Reilly och Nikanor Teratologens våldsbejakande Morfar. Med frustande berättarglädje och intelligent humor skapar Sakarias Bergsén en förvriden, dystopisk spegling av vår samtid, en samtid som huvudpersonen är så innerligt trött på att han gör allt han kan för att avsluta sitt liv.”

En annan av höstens tio vinnande noveller, Den på intet vis speciella,

Kandidaterna presenterades på skärmar som visades på Götatabiblioteken.

blev dubbelt prisad när författaren Rasmus Bjerkander även fick Lilla Augustpriset.

Intervjuer på webben

På Unga berättares webb finns intervjuer med Sakarias och övriga, samt alla noveller att läsa och lyssna på. Götatabibliotekens och Region Östergötlands novelltävling är ett sätt för biblioteken att uppmuntra kreativitet

och eget skrivande. Människors vilja och behov av att uttrycka sig och berätta olika historier ger oändliga möjligheter att vara en mötesplats för berättande och skrivande.

När det blir lite mera vår drar 2016 års novelltävling igång – håll utkik på www.ungaberattare.se

TEXT OCH FOTO: ANNIKA HOLMÉN
Regionbibliotek Östergötland

Fakta om samhällsorienteringen:

Syftet med samhällsorienteringen är att underlätta nyanländas etablering och delaktighet i det svenska samhället. Samhällsorienteringen ska ges så tidigt som möjligt efter ankomst till kommunen. Den ska förmedlas på modersmål, eller annat språk som deltagaren behärskar, i dialog- och diskussionsform som är anpassad efter kursdeltagarnas egna förutsättningar och perspektiv.

Samhällsorienteringen är en lagstadgad del i etableringsinsatsen för nyanlända. Den ingår i en gemensam bas där kommunernas insatser kompletteras av landstingen och statliga myndigheter, som till exempel arbetsförmedlingen. Samhällsinformationen ska omfatta minst 60 timmar, i Östergötland är detta utökat till 72 timmar. Här är det Regionbibliotek Östergötland som ansvarar och under 2015 arbetade sju samhällskommunikatörer i verksamheten.

Målet med samhällsorienteringen är att deltagarna ska utveckla kunskap om:

- de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna,
- den enskildes rättigheter och skyldigheter i övrigt,
- hur samhället är organiserat,
- praktiskt vardagsliv.

Världen kom närmare En reflektion över samhällsorienteringen

Det blev ett märkligt år vad gäller antalet flyktingar till Sverige. Under första hälften av 2015 kom det färre flyktingar hit än året innan. I mitten av september hade 50 000 flyktingar sökt asyl, det kan jämföras med 60 000 under samma period föregående år.

Sedan ökade inströmningen av nyanlända. I slutet av året var siffran uppe i 162 877 flyktingar som sökt sig hit.

Under årets tre första kvartal har den största andelen flyktingar kommit från Syrien och Eritrea. Under det sista kvartalet har den största gruppen kommit från Afghanistan.

Samhällsorienteringen har ännu inte påverkats av det stora inflödet under 2015. Det kommer att märkas först efter sommaren 2016 då de nyanlända har börjat kommunplaceras.

Språkmässigt är det arabiska som dominerar men även tigrinja, som talas i norra Etiopien och Eritrea, är en stor språkgrupp. Det ökade behovet av tigrinjagrupper har inneburit att vi har anställt ytterligare en tigrinjata-

lande samhällskommunikatör.

Under 2012-2013 var somaliska grupper en stor del av vår verksamhet. Men under 2015 har det behovet minskat kraftigt och motsvarar ungefär en tredjedel av det tidigare.

Viktig del i förståelsen

Våra kurser är uppskattade av de nyanlända och ses som en viktig del i integrationen och förståelsen av det nya hemlandet. Tillsammans med Arbetsförmedlingen, kommunernas flyktingsamordnare, Skatteverket, Försäkringskassan, Flyktingmedicinskt centrum och, inte minst, folkbiblioteken i Östergötland, har vi introducerat det svenska samhället för 1 111 nya östgötar under 2015.

Det kan jämföras med 1 296 deltagare under 2014.

Det blir troligen en kraftig ökning av antalet kursdeltagare under 2016. Och vi fortsätter vårt integrationsarbete i samma anda!

TEXT: LARS EKLUND
Regionbibliotek Östergötland

Götabiblioteken är ett samarbete mellan Regionbibliotek Östergötland, de tretton Östgötakommunerna och Tranås kommun.

Med ett konto hos Götabiblioteken får du tillgång till över 1,5 miljoner böcker, ljudböcker, talböcker, e-medier, filmer, spel tidningar och därtill flera databaser.

Med en enda gemensam katalog får alla mer av allt. Bara att reservera och hämta på ditt bibliotek! Du kan också låna, ladda ner och lyssna direkt på Götawebben.
www.gotabiblioteken.se

I Götabiblioteken 2015 får du ett axplock av vad biblioteken i Östergötland hade för sig under året.

